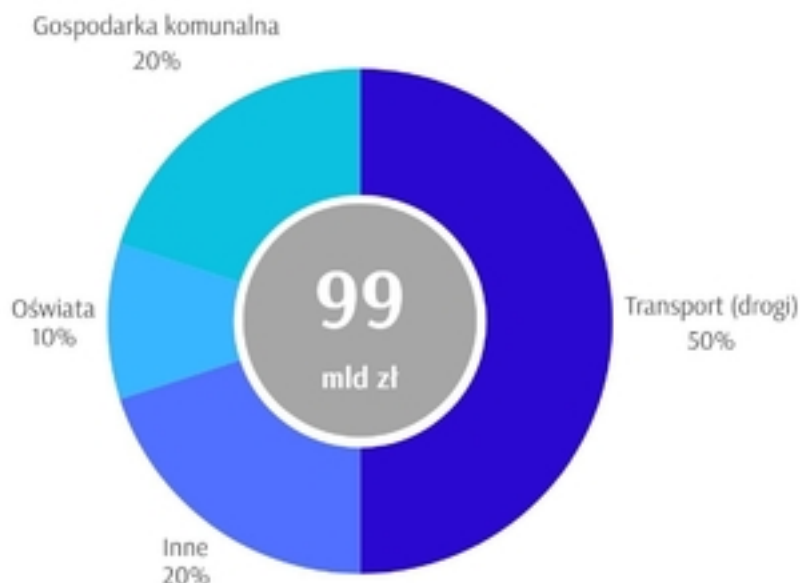

Samorządy konsumują miliardy z Polskiego Ładu. Teraz

Rok 2024 okazał się dla Programu Inwestycji Strategicznych „Polski Ład” rekordowy pod względem faktycznych transferów środków i dynamicznej realizacji inwestycji. Dotacje z programu stanowiły niemal 30 proc. wartości wszystkich wydatków inwestycyjnych JST.

W pierwszym półroczu 2025 roku samorządy wydały na inwestycje finansowane programem niemal 8,1 miliarda złotych. Jest to nieco mniej niż w analogicznym okresie 2024 r., ale tempo realizacji inwestycji pozostaje wysokie. Środki te kierowane są głównie do mniejszych i często uboższych gmin.

Podsumowanie wyników analizy:

1. Łączna kwota programu: 99 miliardów złotych przeznaczono na realizację Programu Inwestycji Strategicznych.
2. Udział w inwestycjach samorządowych: Wzrost udziału dotacji z programu w ogólnej wartości wydatków inwestycyjnych samorządów:
 - 2022 r.: 6%.
 - 2024 r.: niemal 30%.
3. Struktura sektorowa w 2024 r. (najważniejsze działy):
 - Transport (drogi): Nieco mniej niż połowa (ok. 50%) wszystkich środków.
 - Gospodarka komunalna: Ok. 20% wszystkich dotacji.
 - Oświata: Ponad 10% wszystkich dotacji.

Brak Monitorowania Efektów Rzeczowych

Pomimo tak ogromnych środków (łącznie na realizację programu przeznaczono 99 miliardów złotych), Bank Gospodarstwa Krajowego, który jest operatorem tego programu, nie dysponuje informacjami o łącznych efektach rzeczowych zrealizowanych inwestycji (np. ile kilometrów dróg zostało wyremontowanych). Wynika to z faktu, że uchwała Rady Ministrów i Regulaminy naboru nie nakładały na beneficjentów obowiązku przedstawiania tych efektów. Brak systematycznego monitorowania realnych rezultatów inwestycji w skali makro jest zaskakujący i budzi pytania o efektywność programu.

Wnioski i Perspektywy

W perspektywie długoterminowej, utrzymanie nowo wybudowanych obiektów będzie wyzwaniem dla samorządów w trudnej sytuacji budżetowej. W związku z tym, eksperci sugerują, że wzmocnienie i ustabilizowanie bieżących dochodów samorządów (w formie dochodów własnych lub usprawnionego systemu wyrównawczego) może być długofalowo ważniejsze niż przeznaczanie nowych środków na inwestycje. Równocześnie, dla wspierania policentrycznego rozwoju kraju, utrzymanie programów dotacyjnych, w szczególności dla najuboższych samorządów, byłoby uzasadnione, pod warunkiem radykalnych zmian w ich konstrukcji w celu zapewnienia większej transparentności i uniknięcia politycznego skrzywienia alokacji.

Cały dokument do pobrania lub przeczytania:

